

דיני פורים - תשפ"א

הרב איתן וייס

הרב ריסקין: מאחר ואנו עדיין נמצאים במגפה, יש להקפיד ביותר על הנחיות משרד הבריאות ובין השאר להימנע מסעודות פורים המתקיימות מעבר למספר המשתתפים המותר.

ארבע הפרשיות¹

- א. תקנו חז"ל בארבע שבתות, לקרוא פרשיות מיוחדות מתוך ספר תורה, בנוסף לקריאה בפרשת השבוע.
- ב. אם יש בבית הכנסת/במניין החצרות ספר תורה אחד, קוראים את פרשת השבוע, ולאחר שגוללים את הספר לפרשיה המתאימה קוראים את הפרשיה הנכונה מארבע הפרשיות.
- ג. לכתחילה רצוי להגביה את ספר התורה עבור כל אחת משתי הקריאות, למרות שלא מחליפים את ספר התורה².
- ד. **פרשת שקלים** נקראת בשבת ראש חודש אדר או בשבת שלפניה, בשנה בה ראש חודש יחול ביום חול.
- ה. **פרשת זכור** נקראת בשבת שלפני פורים, וחיובה הוא מן התורה³.
- ו. ראוי לקרוא את פרשת זכור מתוך ספר התורה המהודר ביותר הנמצא בבית הכנסת⁴.
- ז. בעל הקורא יכוון להוציא את כל השומעים ידי חובתם. לפני הקריאה, רצוי להכריז ולהודיע שכולם צריכים להקשיב לקריאה ולכוון לצאת בה ידי חובתם⁵.
- ח. צריך להקפיד לקרוא את המילים בדקדוק כראוי⁶, האשכנזים נוהגים לקרוא את המילים "תמחה את זכר עמלק" פעמיים, כאשר בפעם הראשונה, האות הראשונה במילה "זכר" תיקרא בניקוד צִיָּה (צִיָּה), ובפעם השנייה בקול (צִיָּה)⁷. הספרדים אינם מקפידים על כך⁸.
- ט. מחלוקת אם נשים פטורות או חייבות לבוא לשמוע את קריאת זכור⁹ לכן תשתדלנה להגיע.
- י. **פרשת פרה** נקראת בשבת שלפני שבת פרשת החודש.
- יא. יש אומרים שגם חיוב פרשת פרה היא מן התורה¹⁰.
- יב. **פרשת החודש** נקראת בשבת ר"ח ניסן, או בשבת שלפניה אם חל ר"ח ביום חול.

¹ שולחן ערוך תרפה סעיפים א-ז

² פסקי תשובות סימן קלד ד בסופו.

³ משנה ברורה תרפה ס"ק יד

⁴ ילקוט יוסף מועדים עמוד רנח סעיף ג, מקראי קודש פורים פרק א סעיף יב

⁵ חזון עובדיה עמודים ג-ה, מקראי קודש פורים א יג והערה לד

⁶ ילקו"י מועדים רנח ובהערה ו

⁷ משנ"ב תרפה ס"ק יח

⁸ מקראי קודש פורים פרק א הערה מד

⁹ חזון עובדיה פורים עמ' ט-י, מקראי קודש פורים פרק א הלכה יט

¹⁰ חזון עובדיה עמוד יז:יש להחמיר, הגר"מ אליהו (מקראי קודש א הערה פג):אין חובה להחמיר

- יג. בארבע שבתות אלו, אין מזכירין נשמות, לא אומרים צדקתך צדק ולגבי "אב הרחמים" מובאת במשנה ברורה מחלוקת¹¹, לוח היכל שלמה מכריע שאין אומרים אב הרחמים.
- יד. בשנה מעוברת פרשיות אלו נקראות באדר ב'.
- טו. אם קראו את אחת מהפרשיות בשבת שקודם זמנה, י"א שיחזרו ויקראוה שוב בזמנה בברכה¹² וי"א שלא יחזרו לקרותה¹³.
- טז. ישנה מחלוקת אם ניתן להעלות נער שלא הגיע למצוות למפטיר של אחת מהפרשיות הללו, ולכן רצוי להימנע מכך¹⁴.
- יז. אם לאחר שקרו את הפרשיה המתאימה מתוך ארבע הפרשיות, **טעו** והתחילו לקרוא את ההפטר הרגילה של השבת, יפסיקו ויעברו להפטר הנכונה ויברך הקורא רק בסיומה, אם כבר סיימו את ההפטר, יקראו את ההפטר הנכונה ללא ברכות¹⁵.

תענית אסתר

- "בימי מרדכי ואסתר נקהלו היהודים למלחמה ביום י"ג באדר להילחם ולעמוד על נפשם והיו צריכים לבקש רחמים ותחנונים שיעזרם ה' להנקם מאויביהם ומצינו כשהיו במלחמה שהיו מתענין ... ולכן נהגו ישראל להתענות בכל שנה ביי"ג באדר (כשחל בשבת מקדימים ל"א לחודש), והוא הנקרא 'תענית אסתר' כדי לזכור שה' רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו..."¹⁶.
- יח. זמן תענית זו הינה מעלות השחר¹⁷ (השנה, ע"פ החישוב של 90 דק' מהזריחה-39: 04, ע"פ החישוב של 72 דק' מהזריחה-54: 4) ועד לצאת הכוכבים¹⁸ (השנה-00: 18)
- יט. מעוברות, מניקות וכל חולה אפילו שאין בו סכנה, פטורים מהתענית ואינן רשאים להחמיר על עצמם, אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הציבור¹⁹.
- חתן וכלה בשבעת ימי המשתה וכן בעלי הברית (בריאים), חייבים בשאר הצומות הקלים ופטורים מתענית אסתר²⁰.
- כ. תענית אסתר אינה תענית של אבל, לפיכך מותר לערוך אירוע חגיגי ביום התענית ואף למחמירים בכל זה בשאר התעניות²¹.

¹¹ משנ"ב תרפה ס"ק יח

¹² הגר"מ אליהו במקראי קודש פרק א הערה יב ונראה שכך גם דעת הרב נבנצאל

¹³ חזון עובדיה עמוד כו.

¹⁴ מקראי קודש פורים א כ והערה מז

¹⁵ חזון עובדיה עמוד כב, מקראי קודש פורים סעיף יב וכן בהערה כא

¹⁶ משנה ברורה תרפו ס"ק ב

¹⁷ שו"ע תקנ"ב, תקס"א

¹⁸ שו"ע תקס"ב א

¹⁹ רמ"א תרפו ב, חזון עובדיה עמודים לו-מב,

²⁰ שעה"צ תרפו, טז, וכף החיים תרפו טז וכח, חזון עובדיה עמ' מב. ולגר"א פטורים אף בצומות הקלים. ולרמ"א תרפו, ב, בעלי הברית צריכים

לצום, וכן נוהגים רבים, אבל לחתן וכלה מקילים, עי' מקראי קודש הררי ג, ז.

²¹ הליכות שלמה מועדים יח סעיפים ה-ו, שו"ת 'באהלה של תורה' חלק ב סימן קב

כא. אין לאכול לפני קריאת המגילה, אך למי שקשה התענית יוכל לאכול אכילה קלה כפירות או עוגות עד שיעור של כביצה²², לאחר זמן צאת הכוכבים.

זכר למחצית השקל

- כב. נוהגים לתת בחודש אדר כסף לצדקה, זכר ל'מחצית השקל', משום שבזמן בית המקדש היו כל ישראל שולחים בחודש אדר מחצית השקל, עבור קרבנות השנה הבאה המתחילה בחודש ניסן²³.
- כג. האשכנזים נוהגים לתת את הזכר למחצית השקל' בתענית אסתר סמוך לתפילת מנחה²⁴ (כשחל פורים ביום ראשון, נותנים ביום חמישי²⁵) ואילו הספרדים נהגו לתת לפני קריאת המגילה²⁶.
- כד. האשכנזים נוהגים שכל אחד נותן לפחות שלוש מטבעות של חצי שקל²⁷ (מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום).
- כה. הספרדים נוהגים לתת כשווי מחצית השקל של התורה, שהוא כעשרה גרם כסף טהור²⁸ (26.42 ש"ח²⁹ נכון לט"ו שבט תשפ"א).
- כו. רבים נהגו שכל אחד נותן גם עבור בניו הקטנים שאינם נותנים בעצמם³⁰ וכן עבור אשתו ובנותיו³¹.

חובת קריאת מגילת אסתר

- כז. חובה לקרוא את המגילה בלילה וביום. זמן הקריאה בלילה הוא מצאת הכוכבים עד עלות השחר. וביום הזמן הוא מהזריחה ועד השקיעה³².
- כח. לכתחילה, יש לקרוא את המגילה במניין. אך גם כשאינן מניין צריך לקרוא³³.
- כט. גם נשים חייבות במקרא מגילה בלילה וביום³⁴.

כשרות המגילה

²² מקראי קודש ד ו-ז
²³ רמא תרצד א, חזון עובדיה קא.
²⁴ רמא תרצד א, משנ"ב סק"ד, לוח דינים ומנהגים.
²⁵ לוח א"י לשנת תשס"א
²⁶ חזון עובדיה עמ' קא
²⁷ רמא תרצד א, מקראי קודש ב יב
²⁸ מקראי קודש ב יב בשם הגר"ע יוסף, הלכות חגים לגר"מ אליהו (אך כתב להוסיף גם מע"מ), אך בחזון עובדיה (עמ' קב) כתב לתת 9 גרם, ועיין בתורת המועדים ר ס"ק ב
²⁹ לדעת הרב אליהו יש להוסיף לסכום את המע"מ
³⁰ משנ"ב תרצד סק"ה, חזון עובדיה פרק יח הערה 30
³¹ חזון עובדיה עמ' קה, הליכות שלמה מועדים פרק יח הערה 30
³² שו"ע תרפז א ומשנ"ב, ילקו"י מועדים עמודים רפב-רפג
³³ שו"ע תרצ ח משנ"ב ס"ק סב
³⁴ שו"ע תרפז א ומשנ"ב ס"ק ח, נחלקו הפוסקים אם אשה יכולה להוציא גבר ידי חובה (שו"ע תרפז ב, חזון עובדיה עמ' נז)

ל. יש לקרוא אלא מתוך מגילה כשרה הכתובה על גבי קלף³⁵. אם אין בנמצא מגילה כשרה יקרא מתוך חומש / מגילה מודפסת.

לא. טעות במגילה: בשונה מספר תורה, טעויות בכתיבת המגילה אינן פוסלות את המגילה³⁶ כל זמן שהטעויות אינן ברובה של המגילה ולא עניין שלם בפני עצמו. הואיל ונקרית אגרת'.

סדר התפילה

לב. בערב מתפללים ערבית, קדיש (ספרדים: חצי קדיש³⁷, אשכנזים: קדיש תתקבל³⁸), קריאת המגילה. אמירת 'ארור המן...'³⁹ (אשכנזים מתחילים בערב מ-'אשר הניא'⁴⁰). 'ואתה קדוש', קדיש שלם ללא תתקבל (לספרדים קדיש תתקבל), עלינו, קדיש יתום, ברכו.

לג. בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ, חצי קדיש, קוראים בתורה בפרשת "ויבוא עמלק" (הספרדים קוראים פעמיים את הפסוק האחרון)⁴¹ הכנסת ספר התורה, האשכנזים קוראים את המגילה לפני 'אשרי' ובא לציון⁴², והספרדים, לפני הפסוק 'ואתה קדוש', ואחרי קריאת המגילה ממשיכים מ'ואתה קדוש'.

לד. מוסיפים 'על הניסים' בתפילות ובברכת המזון, שכח וכבר סיים הברכה-לא יחזור⁴³.

סדר הברכות וקריאת המגילה

לה. נוהגים ששני אנשים עומדים משני צידי הקורא⁴⁴.

לו. לפני התחלת הברכות, נוהגים שבעל הקורא פותח את המגילה כולה, כך שתהיה פתוחה כאיגרת ע"ג השולחן, (ולא תלויה בביזיון באוויר) ולא מגולגלת⁴⁵, בסוף הקריאה גוללים את המגילה לתחילתה לפני הברכה האחרונה⁴⁶.

לז. לפני הקריאה בלילה מברך הקורא 3 ברכות: 'על מקרא מגילה' 'שעשה נסים' ו'שהחיינו'.

אחר הקריאה מברך 'הרב את ריבנו' – רק אם קרא את המגילה בציבור⁴⁷.

לח. בקריאת היום אשכנזים חוזרים ומברכים את שלושת הברכות (וטוב לכוון בברכת 'שהחיינו' על כל מצוות היום), אך הספרדים אינם מברכים 'שהחיינו' ביום⁴⁸.

³⁵ שו"ע תרצא א-ב

³⁶ שו"ע ורמ"א תרצ ג ומשנ"ב ס"ק ז-י

³⁷ חזון עובדיה עמ' קא

³⁸ לוח דינים ומנהגים

³⁹ שו"ע תרצ טז

⁴⁰ רמ"א תרצב א

⁴¹ שו"ע ורמ"א תרצג ד

⁴² לוח דינים ומנהגים

⁴³ שו"ע ורמא תרצג ב, ילקו"י עמ' שט-שי והערה ג

⁴⁴ חזון עובדיה עמ' ע, מקראי קודש ז יט

⁴⁵ שו"ע תרצ יז ומשנ"ב ס"ק נו, מאמר מרדכי לרב אליהו פרק סד סעיף יח

⁴⁶ שו"ע תרצ יז, משנ"ב ס"ק נז, חזון עובדיה עמ' עה

⁴⁷ שו"ע ורמא תרצב א, חזון עובדיה עמ' פט

⁴⁸ שו"ע ורמא תרצב א, משנ"ב ס"ק א

- לט. האשכנזים נוהגים שכל השומעים עומדים בעת שמיעת הברכות⁴⁹. אצל הספרדים, הקורא עומד, ולגבי הציבור, מצינו מנהגים שונים⁵⁰ אם עומדים או יושבים וכל אחד ילך לפי מנהג אבותיו או רבותיו.
- מ. בקריאה בציבור צריך הקורא לעמוד, אך הקורא ביחיד יכול לקרוא בישיבה, אך את הברכות יברך בעמידה⁵¹.
- מא. אחרי הברכה האחרונה אומרים: "ארור המן, ברוך מרדכי, ארורה זרש, ברוכה אסתר, ארורים כל עובדי אלילים/כל הרשעים, ברוכים כל ישראל/כל הצדיקים וגם חרבונה זכור לטוב"⁵², האשכנזים אומרים זאת בערב בפיט 'אשר הניא...! וביום אומרים רק 'שושנת יעקב'⁵³ ואתה קדוש, קדיש תתקבל, ולאשכנזים ללא תתקבל.

דינים לבעל הקורא

- מב. הקורא צריך לשים לב שאם היה רעש ומילים מסוימות לא נשמעו היטב (כגון בהכאת המן) שעליו לחזור שוב לקרוא את אותן המילים⁵⁴.
- מג. צריך להקפיד לקרוא "ומרדכי ישב" וכן "והמן נפל" בניקוד חולץ, ואם הקורא טעה, צריך לתקנו ולהחזירו⁵⁵. כמו כן, צריך להחזירו אם לא הקפיד לקרוא במלרע: " בערב היא באה ובבוקר היא שבה"⁵⁶.
- מד. צריך לומר לכתחילה, את כל עשרת בני המן מהמילים "חמש מאות איש" בנשימה אחת⁵⁷ עד "עשרת". רצוי שהקורא יעקוב ביד ימין בעמודה של שמות בני המן, וביד שמאל בעמודה של מילות "ואת" כדי שיקרא הכל מתוך המגילה כראוי.
- מה. נוהגים לקרוא במגילה ולחזור על הפסוקים⁵⁸ הנ"ל:
- א. "להיקהל ולעמוד על נפשם להשמיד להרוג ולאבד" (ה יא) וחוזרים וקוראים "...להשמיד ולהרוג ולאבד" ב. "ואיש לא עמד בפניהם" (ט ב) וחוזרים וקוראים "ואיש לא עמד בפניהם" ג. יש אשכנזים שנוהגים כך גם בפסוק "והיה כאמרם אליו יום יום" (ג ד) שחוזרים וקוראים "ויהי באמרם..."
- מו. האשכנזים נוהגים שהקהל אומרים ד' פסוקי גאולה אלו בקול: "איש יהודי", "ומרדכי יצא", "ליהודים היתה אורה", "כי מרדכי היהודי", והקורא יקפיד לחזור בקול על הפסוקים שהקהל אומרים⁵⁹. הספרדים נוהגים לקרוא בקול גם את הפסוק "חמש מאות איש"⁶⁰.

⁴⁹ משנ"ב תרצ"ב ס"ק א ושער הציון א

⁵⁰ כף החיים תרצ"ב ס"ק ב, ילקוט יוסף מועדים עמ' רצד כג

⁵¹ שו"ע ורמא תרצ"ב א, משנ"ב ס"ק א, מאמר מרדכי לרב אליהו פרק סד י

⁵² שו"ע תרצ"ט ז

⁵³ ספר המנהגים למהר"ל ה' פורים סעיף ה, מאמר מרדכי סד כח

⁵⁴ חזון עובדיה עמ' עט

⁵⁵ משנ"ב תרצ"ב ס"ק נא, חזון עובדיה עמ' עט-פ

⁵⁶ חזון עובדיה עמ' פ הערה נה, מקראי קודש ז כ ובהערה עט הרב אליהו כותב שיש לחזור ולקרוא שנית ללא ברכה, אך בפניני הלכה זמנים טו י הערה 12 כתב שנראה שאם השינוי הוא כזה שרוב האנשים אינם מבינים את הבדל המשמעות, בדיעבד אין צריך להחזיר.

⁵⁷ שו"ע ורמא תרצ"ט ו משנ"ב ס"ק נד

⁵⁸ ילקו"י מועדים עמ' ש, פסקי תשובות תרצ"ג ומביא עוד שני מקומות בהם יש שחוזרים, לוח דינים ומנהגים

⁵⁹ רמא תרצ"ז

⁶⁰ מאמר מרדכי סד כג, חזון עובדיה עמ' פד

- מז. נוהגים שהקורא מגביה את קולו במילים "בלילה ההוא נדדה שנת המלך"⁶¹
- מח. נוהגים לנענע את המגילה כשקוראים את המילים: "האיגרת הזאת", "איגרת הפורים הזאת"⁶².

דינים לציבור השומעים

- מט. חובה לשמוע/לקרוא את כל המגילה, ומי שלא שמע/קרא אפילו מילה אחת לא יצא ידי חובה⁶³. לפיכך, ראוי שכל אחד מהציבור יעקוב אחרי הקורא מתוך מגילה (אפי"ו) מודפסת⁶⁴, כדי שאם יפספס מילה תוך כדי תוך כדי הקריאה, ישלים אותה מיד בפיו, ויקרא מתוך המגילה המודפסת שלפניו עד שידיבקי את הקורא.
- נ. אם טעה הקורא וקרא באופן שהשתנתה המשמעות, צריך לתקן אותו ולהחזירו מהמקום שטעה⁶⁵.

מצוות היום

יש לקיים את כל המצוות קודם כניסת השבת, ומאחר וישנה מחלוקת גדולה בין הפוסקים האם ניתן לקיים את מצוות היום אחר קבלת שבת⁶⁶, לכן בשעת הדחק נראה שאם צריך יקיימן ללא ברכה.

- נא. **מתנות לאביונים**: צריך לתת ביום, שתי מתנות לשני אביונים⁶⁷. מן הדין, די בפרוטה לכל עני⁶⁸, אך ראוי לתת לכל עני סכום של כמה שקלים כך שתהיה המתנה ראויה לקנות בה ארוחה⁶⁹. ניתן לחלק לעניים בפורים את דמי הזכר למחצית השקל ולצאת בכך ידי חובת מתנות לאביונים⁷⁰.
- חייל** היודע שלא יזדמנו בפניו אביונים, ייתנם לפני הפורים לגבאי צדקה או לשלית, שימסרם לעניים ביום הפורים. אפשרות שניה, יפריש מעות עבור העניים בו ביום וייתנם בהמשך⁷¹. אפשרות שלישית, שהחייל יפנה בטלפון לבני ביתו או חבריו ויבקש שיתנו עבורו מתנות עניים בו ביום⁷².
- נב. **משלוח מנות**: יש לתת ביום, לכל הפחות משלוח מנות אחד לאדם אחד. המשלוח צריך להכיל לפחות שני מיני מזון שונים⁷³, וצריך לשלוח מכל מין כשיעור הראוי להתכבד⁷⁴.
- נוהגים שלא לתת 'משלוח מנות' לאבל בתוך שנים עשר חודש על אביו ואמו⁷⁵ ובתוך לי יום לאבלים האחרים.

⁶¹ משנ"ב תרצ"ב ס"ק נב, מאמר מרדכי סד כג

⁶² משנ"ב תרצ"ב ס"ק נב, חזון עובדיה עמ' קח, מאמר מרדכי סד כו

⁶³ שוע תרצ"ג, מאמר מרדכי סד כ

⁶⁴ משנ"ב תרצ"ב ס"ק ס בשם הפרי מגדים, חזון עובדיה עמ' עט, מאמר מרדכי סד כב

⁶⁵ שו"ע תרצ"ד, ביאור הלכה ד"ה "אין", חזון עובדיה עמ' עט סעיף יב

⁶⁶ ט"ז בסי' תרסח, וביורה דעה תחילת סי' קצו בדברי הש"ך

⁶⁷ שו"ע תרצד א

⁶⁸ משנ"ב תרצד ס"ק ב

⁶⁹ מקראי קודש יא ב, מאמר מרדכי סד ל

⁷⁰ ביאור הלכה תרצד ד"ה "ליתן לפחות" בשם הפרי מגדים

⁷¹ שו"ע תרצד ד, מקראי קודש יא יא-יב ובהערה כז

⁷² פסקי תשובות תרצד סעיף ח

⁷³ שו"ע תרצה ד, מאמר מרדכי סד לג, חזון עובדיה עמ' קכה

⁷⁴ מקראי קודש יב ד ובהערה יז בשם הרב אליהו

⁷⁵ רמא תרצו ומשנ"ב ס"ק כ

סעודת פורים :

בשנה זו בה פורים חל בערב שבת, ראוי להקדים את הסעודה לפני חצות היום מפני כבוד השבת.

- נג. חובה לאכול סעודה ביום הפורים⁷⁶, ומצוה להרבות במאכלים בסעודה זו⁷⁷, ויש לאכול בה לחם⁷⁸, ראוי לאכול בשר בסעודה זו ולכל הפחות עוף⁷⁹.
- יש לשתות יין בסעודת פורים⁸⁰, לפחות יותר מהרגלו. כל זה, כמובן למי שהיין לא מזיק לבריאותו. חיילים ושאר תפקידים המחייבים צלילות הדעת, וכמובן למי שזה מזיק בריאותית, ייצאו ידי חובת מצווה בלגימה של מיץ ענבים.
- אם מתחילים את הסעודה לאחר חצות היום, יתפללו מנחה לפני הסעודה⁸¹.
- כשחל פורים ביום שישי, ישתדלו לעשות את הסעודה בבוקר, לפני חצות היום⁸².
- צריך לקיים את שלוש המצוות הללו דווקא ביום הפורים, אם זאת, מצוה לשמוח ולהרבות קצת בסעודה גם בליל הפורים.
- גם נשים חייבות במצוות 'משלוח מנות', 'מתנות לאביונים' וסעודת פורים⁸³.

זמני הפורים בפרזים ומוקפים

- נד. זמני מצוות הפורים אינם שווים בכל המקומות, שכן בערי הפרזים קוראים בי"ד באדר ואילו בכרכים שהיו מוקפים חומה מימות יהושע בן נון קוראים בו בט"ו⁸⁴.
- נה. ישנם מקומות שבהם יש ספק אם היו מוקפים חומה מימות יהושע, ובהם קוראים מגילה בי"ד ובט"ו בלילה וביום, אך אין מברכים על קריאה זו אלא רק בליל י"ד ולמחרתו ביום⁸⁵.
- נו. בימינו, נוהג הדין של כרך מוקף לכל פרטיו רק בירושלים (ובשושן הבירה), דין הספקות נוהג בערים וביישובים הבאים- טבריה, חברון, שילה, שכם, יפו, לוד, עזה, צפת, עכו, חיפה, בית שאן, יריחו, באר שבע, רמלה, צור, צידון, דמשק, איזמיר ובגדד⁸⁶.
- נז. מי שנוסע בימי הפורים אל ירושלים (כרך) או ממנה, עליו לשים לב לשני תנאים עיקריים: 1. מקום הימצאו בזמן עלות השחר, 2. האם דעתו הייתה דעתו לחזור למקומו או לא⁸⁷.

⁷⁶ שוע תרצה א

⁷⁷ רמא בהקדמה לתרצה, חזון עובדיה עמ' קעג

⁷⁸ חזון עובדיה עמ' קעג, מקראי קודש יג ב

⁷⁹ חזון עובדיה עמ' קעג-קפ, מקראי קודש יג ג

⁸⁰ שוע ורמא תרצה ב, חזון עובדיה עמ' קעה, מאמר מרדכי סד לו, מקראי קודש יג טו ובהערה מ-מא

⁸¹ שוע ורמא תרצה ב, משנ"ב ס"ק ח, מקראי קודש יג ה, מאמר מרדכי סד לד

⁸² רמא תרצה ב ומשנ"ב ס"ק י

⁸³ רמא תרצה ד, משנ"ב ס"ק כה, חזון עובדיה עמ' קמ

⁸⁴ שוע תרפה א ו-ג

⁸⁵ שוע ומשנ"ב תרפה ד

⁸⁶ במקומות הללו ישנה מחלוקת אם יש לקיים בה יום שני מספק, כל מקום וסיבתו (לדוגמא- האם לוד של ימינו נמצאת באותו מקום של לוד הקדומה! וכדו'), ואין כאן מקום להאריך ויש לעיין לגבי כל מקום בנפרד, אך בכל המקומות הללו, ביום הראשון יקרא את המגילה עם ברכה ויקיים את כל שאר המצוות. מקראי קודש ה סעיפים ט-יא, פניני הלכה זמנים פרק יז

⁸⁷ מחלוקות רבים בפרטי הלכות אלו, עיין במקראי קודש ה הלכות א-א

נח. **מתוך דיני פורים, הרב גולן תשע"ט**: רבים וטובים עוררו את השאלה מתי יש לחגוג את פורים באפרת, היות שמנקודות מסוימות באפרת רואים את העיר העתיקה של ירושלים ואת הר הבית. בשולחן ערוך⁸⁸ נפסק: **"וכן הכפרים הנראים עמהם** (עם הכרכים המוקפות חומה), **אפילו אינם סמוכים, כגון שהם בהר, או שסמוכים להם, אפילו אינם נראים עמהם, כגון שהם בעמק, ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל."** אפרת, כידוע, רחוקה מירושלים יותר ממיל (כקילומטר) הרי שדינה כדין עיר פרוזה שקוראת בי"ד באדר. הרב משה שטרנבוך⁸⁹ כותב: **"היתר מטעם 'נראה' קשה לסמוך עליו, ראשית דעת הפרי חדש וברכי יוסף שאם נראה יותר ממיל קוראים בי"ד באדר, וכן דעת הגר"א שם דפשיטא ליה מהגמרא כדבריהם ש'נראה' הוא תוך מיל דווקא, אבל גם אי נימא שדין 'נראה' הוא גם ביותר ממיל, מסתבר דמיירי בנראה להדיא, כמבואר במאירי, ושם לא נראה תמיד ולא להדיא, וכל שכן לדעת ציץ הקודש זצ"ל ובספר עיר הקודש והמקדש שצריך שיהא כל הכרך נראה דווקא"**, ואין זה המצב בין אפרת לירושלים.

נט. **עבודה**: יש להימנע ממלאכה בפורים, והעושה מלאכה בפורים אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם, אא"כ היא לצורך היום או לצורך מצוה⁹⁰.

ס. **בגדי שבת**: נהגו ללבוש בפורים בגדי שבת ויו"ט⁹¹.

סא. **פורים דפרזים**: אין אומרים על הניסים, ולא תחנון ולא 'למנצח ... ביום צרה' ולספרדים אין אומרים 'תהילה לדוד' שלאחר ובא לציון⁹².

סב. **תחנון**: אין אומרים תחנון בתפילה בי"ד ולא בט"ו באדר, לכן השנה בשבת לא יאמרו 'צדקתך צדק...'

אבלות בימי פורים⁹³

אבלות בימי הפורים נוהג רק בדברים הנעשים בצנעה (כמו בשבתות השנה) ורשאי לנעול נעלי עור ולא יישב על הרצפה/כיסא אבלים. אוכלים סעודת הבראה אך לא במאכלים עגולים כנהוג במשך השנה.

- **קריעה**: האבלים קורעים בפורים ולאחר ההלוויה מחליפים בגדים לבגדי חג (כדי לא להראות אבלות בפרהסייה).
- **ניחום אבלים**: למרות שאין אבלות בפרהסייה, ניתן לבוא ולנחם.
- **סעודת הבראה**: לא בביצים קשות כנהוג, אלא במיני מזונות.
- **אבלים חייבים בכל מצוות היום**
- **קריאת מגילה**: אבל חייב בקריאת המגילה, אבל תוך שבעה אם אין באפשרותו לקיים מנין בביתו, רשאי ללכת לבית הכנסת לקריאת המגילה, ערבית ושחרית.

⁸⁸ אורח חיים סימן תרפח סעיף ב

⁸⁹ ב"תשובות והנהגות" כרך ג סימן רלד

⁹⁰ שוע ורמא תרצו א

⁹¹ רמ"א בשם מהריל תרצה ב, כף החיים תרצה ס"ק יג, ילקו"י מועדים עמ' שט סעיף א, מאמר מרדכי סד לט

⁹² שוע ורמא תרצג ג, מקראי קודש י טז

⁹³ מקראי קודש פרק יד סעיף ו עד סוף הפרק, מעולם ועד עולם-גבריאל גולדמן פרק לח סעיפים יב-כה

לפי מנהג האשכנזים, לא ישמש כשליח ציבור ולא יקרא את המגילה בכדי להוציא אחרים ידי חובה, למנהג הספרדים, יכול לשמש כשליח ציבור ולקרוא את המגילה, ומחמירים בתוך הישבעה ומחלוקת אם הוא או אחר יברך את הברכות (משום ברכת שהחיינו).

- משלוח מנות: שו"ע-י"ש מי שאומר⁹⁴ שהאבל צריך לשלוח מנות". האשכנזים נהגו שישלח אך רק משלוח אחד ולא יותר, אין לשלוח לאבל בתוך שנים עשר חודש על אביו ואמו ובתוך לי יום לאבלים האחרים⁹⁵, אך אם שלחו יקבל, ועדיף שבן משפחה אחר יקבלם⁹⁶. עדות המזרח נהגו לשלוח מנות לאבל כרגיל.

מתנות לאביונים: האבל חייב לתת. ולאבל עני מותר ואף מצוה לשלוח אפי' בתוך השבעה.

סעודת פורים: האבל חייב בסעודת פורים, ואם הוא נגן מותר לו לנגן שם.

תפילין: אבל חייב בהנחת תפילין בפורים אפי' הוא יום ראשון של האבלות שהוא יום הקבורה, ומיהו אם הוא גם יום המיתה לא יניח תפילין אפי' לאחר הקבורה⁹⁷.

עליה לקבר: בסיום השבעה / השלושים / היארצייט-יום השנה, יש לעלות רק לפני או אחרי ימי הפורים.

לוח זמנים לפורים תשפ"א

פרשת שקלים - בשבת פרשת "משפטים" ב' ר"ח אדר.

פרשת זכור - בשבת פרשת "תרומה" ח' אדר.

תענית אסתר-יום ה' י"ג אדר, תחילת התענית בעלות השחר – 04:40 (על פי 90 דק' לפני הנץ),

04: 56 (על פי 72 דקות לפני הנץ). סיום הצום 17: 57 לשיטת הרב עובדיה 17: 52

פורים – יום ו' י"ד אדר, קריאת המגילה החל משעת צאת הכוכבים (סוף יום חמישי) 17: 59

ועד עלות השחר (יום שישי) 04: 40

קריאת מגילה של יום הפורים (שישי), החל מהנץ החמה 06: 09 עד השקיעה 17: 40 (כניסת שבת

17: 20)

פרשת פרה - בשבת פרשת "כי תשא" (כ"ב באדר).

פרשת החדש - בשבת פרשת "ויקהל-פקודי" (כ"ט אדר).

⁹⁴ שוע תרצו ו

⁹⁵ רמא תרצו ו, משנ"ב ס"ק יט-כא

⁹⁶ מאמר מרדכי סד מ

⁹⁷ חזון עובדיה עמ' קצב